Eduskunnan tarkastusvaliokunnalle

Lausuntopyyntönne 4.5.2016

Viite: VNS 3/2016 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2017—2020

VNS 3/2016 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2017–2020

Eduskunnan tarkastusvaliokunta on pyytänyt valtiontalouden tarkastusvirastolta lausuntoa koskien valtioneuvoston 14.4.2016 antamaa julkisen talouden suunnitelmaa (JTS) vuosille 2017–2020 ja erityisesti valtiovarainministeriön ennustetoiminnan luotettavuutta. Seuraavassa on koottu keskeisimpiä havaintoja.

Tarkastusviraston lausunto

Finanssipoliittiseen lakiin (869/2012) ja budjettikehysdirektiiviin (2011/85/EU) perustuen jäsenvaltioiden on varmistettava, että julkisen talouden suunnittelu perustuu realistisiin makrotalouden ja julkisen talouden ennusteisiin. Lisäksi finanssipolitiikan suunnittelun on perustuttava makrotalouden ja finanssipolitiikan kaikkein todennäköisimpään skenaarioon tai varovaisempaan skenaarioon. Valtiontalouden tarkastusvirasto valvoo lain noudattamista.

Julkisen talouden suunnitelma perustuu valtiovarainministeriön laatimaan suhdanne-ennusteeseen ja arvioon keskipitkän ja pitkän aikavälin kasvusta. Ennuste on samansuuntainen kuin muiden ennustajien keväällä 2016 julkaisemat ennusteet. Valtiovarainministeriön kasvuennuste on optimistisempi kuin komission kevään ennuste, erityisesti vuoden 2017 osalta. Tarkastusvirasto katsoo, että julkisen talouden suunnitelman yhteydessä julkaistu ennuste on realistinen. Ennustekuvan muutos talousarviosuunnittelun pohjana syksyllä 2015 olleeseen ennusteeseen verrattuna on perusteltu. Valtiovarainministeriön ennuste on laaja ja johdonmukainen kokonaisuus, jonka sisäiset epäjohdonmukaisuudet paljastuisivat helposti. Myös ennusteen taustaoletukset ovat realistiset ja vastaavat yleistä käsitystä.

VALTIONTALOUDEN TARKASTUSVIRASTO
ANTINKATU 1 | PL 1119 | 00101 HELSINKI
PUH. 09 4321 | WWW.VTV.FI

Kuvio 1. Valtiovarainministeriön Suomen BKT:n kasvuennusteet vuosille 2016–2018 ja muiden ennustajien ennusteiden vaihteluväli keväällä 2016.

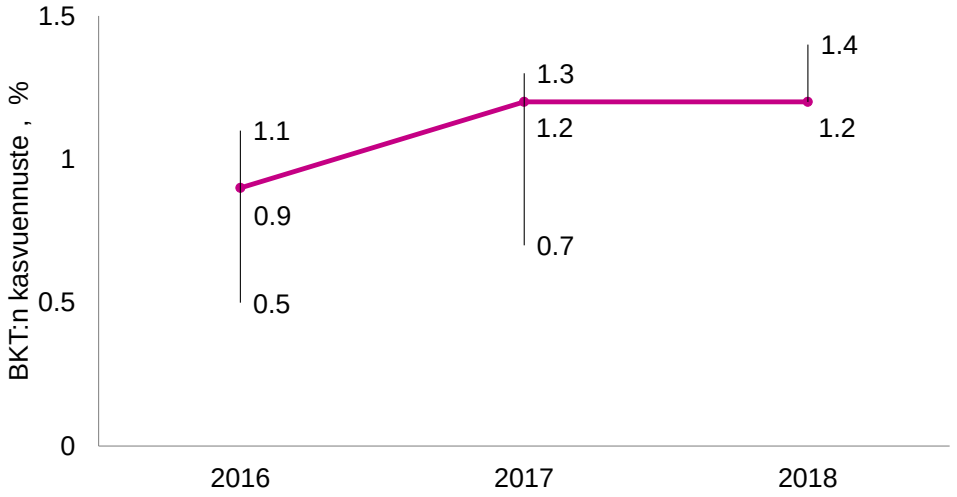

Lähteet: VM, SP, ETLA, PTT, PT, Euroopan komissio, IMF

Professori Virenin (lausunto TrV:lle 4.5.2016) esille tuomat seikat viimevuosina tapahtuneista ennustevirheistä ovat yleisesti tiedossa. Viimevuosina ennusteet ovat yliarvioineet kasvua erityisesti vientikysynnän kasvun yliarvioinnista johtuen. Valtiovarainministeriön ennusteissa käytetyt oletukset maailmankaupan kasvusta ovat olleet yhdenmukaiset kansainvälisten ennustelaitosten kanssa. Kansainvälisen kehityksen ennakointi onkin ollut kuluvana vuosikymmenenä vaikeaa kaikille ennustelaitoksille. Maailmankaupan kasvun rakenne on muuttunut ja Euroopan kannalta relevantti maailmantalous on kohdannut monia ennakoimattomia sokkeja. Suomen kannalta ennustamista vaikeuttaa erityisesti talouden pienuus ja ulkomaankaupan suuri merkitys.

Kuvio 2. Valtiovarainministeriön ennusteet maailmankaupan kasvulle vuosina 2011–2015

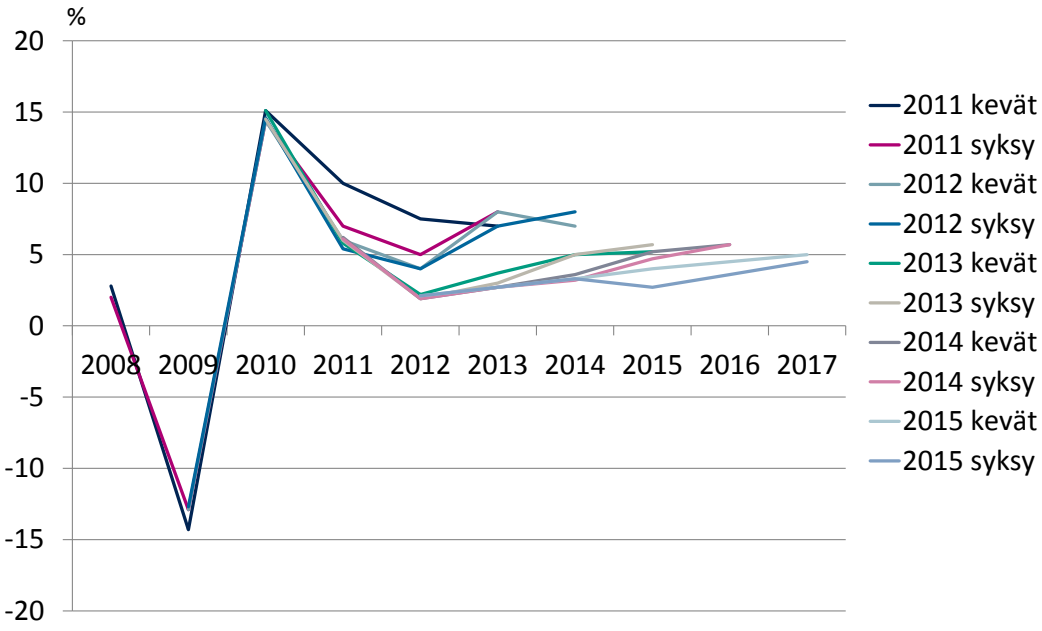

Lähde: Valtiovarainministeriö

Julkisen talouden suunnitelman liitteenä olevassa vakausohjelmassa esitetään ennusteelle vaihtoehtoiset kasvunäkymät, prosenttiyksikön nopeamman kasvun vaihtoehto ja prosenttiyksikön hitaamman kasvun vaihtoehto. Vuosina 2011–2014 valtiovarainministeriö on ennustanut toteutunutta nopeampaa kasvua, myös kevään 2016 ennusteessa ennustekuvan riskit ovat alasuuntaiset.

Budjettikehysdirektiivin mukaan makrotalouden ja julkisen talouden ennusteissa on tarkasteltava herkkyysanalyysin puitteissa julkisen talouden merkittävimpien muuttujien kehitystä erilaisissa kasvu- ja korko-oletuksissa. Makrotalouden ja julkisen talouden ennusteissa käytetyissä vaihtoehtoisissa oletuksissa on käytettävä opasteena sitä, miten ennusteissa on aiemmin onnistuttu. Vuosina 2011–2014 valtiovarainministeriön budjettiprosessin taustalla olleet ennusteet ovat yliarvioineet bruttokansantuotteen vuosikasvua. **Valtionvarainministeriön tulisi selvittää vinoutuman syyt ja etsiä toimenpiteitä vastaavien virheiden välttämiseksi tulevaisuudessa. Lisäksi toistuvat virheet tulisi huomioida ennusteiden herkkyysanalyysissä.**

Valtiontalouden tarkastusvirasto esittää valvontaraportin toukokuun 17. päivä. Raportti sisältää arvion julkisen talouden suunnitelman taustalla olevan talousennusteen realistisuudesta. Lisäksi tarkastusvirasto on talven 2015–2016 aikana suorittanut valtiovarainministeriön ennustetoiminnan luotettavuutta koskevan tarkastuksen. Ennusteiden osuvuuden osalta tarkastus keskittyi lyhyen aikavälin makrotalouden ja julkisen talouden ennusteisiin. Tarkastusraportti julkaistaan kesäkuussa. **Tarkastuksessa ei ilmennyt ennusteiden osuvuuteen tai harhaisuuteen liittyviä seikkoja, jotka tulisi tuoda keskusteluun lausuntokierroksen ollessa vielä kesken.**

Lisätietoja:

Seppo Orjasniemi, johtava ekonomisti, 09 432 5864, seppo.orjasniemi@vtv.fi